

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ ΔΙΟΡΙΣΘΗΣΑΝ ΤΟ 1925*

Η αντίδραση των ανδρών

του δικηγόρου Νίκου Αγγ. Μακρή

Οι Τρεις Μαρίες, η Καρύδη στην Αθήνα, η Φλαμπουριάρη στον Πειραιά και η Χρυσογέλου στο Μεσολόγγι. Το επεισόδιο με τον Πρόεδρο των Εφετών. Ο Πρόεδρος του Αρείου Πάγου Ζηλήμων αρνητικός στο αίτημά τους να διορισθούν δικαστικοί αντιπρόσωποι στις βουλευτικές εκλογές. Η «θέμις» επικαλείται τον Αδάμ.

Η φεμινιστική κίνηση στην Ελλάδα, σημείωσε μια σημαντική επιτυχία το έτος 1925.

Το Νομοθετικό Διάταγμα 50/10 Μαΐου 1925 «Περί Δικηγόρων» δεν συμπεριέλαβε την επίμαχη διάταξη περί διακρίσεων των φύλων, και έτσι στις πρακτικές εξετάσεις του Σεπτεμβρίου του 1925 για την απόκτηση της άδειας του δικηγόρου έλαβαν μέρος, πέτυχαν και διορίστηκαν οι πρώτες Ελληνίδες δικηγόροι στα Πρωτοδικεία Αθηνών, Πειραιώς και Μεσολογγίου.

Το νομικό περιοδικό «ΘΕΜΙΣ» χαιρέτησε την είσοδο στο δικηγορικό λειτουργήμα των γυναικών και τους ευχήθηκε προκοπή, εκφράζοντας την πίστη του ως εξής:

«Εν τη βιοπάλη, ήις ηνάγκασεν αιταίς να σκεφθώσι περι εισόδου εις επάγγελμα, θεωρουμένου μέχρι τινός, ως αποκλειστικού του ανδρός προνομίου, δεν θα υστερήσωσιν».

Μεταξύ των τότε ολίγων, που επέτυχαν στις εξετάσεις και διορίστηκαν δικηγόροι, που έγιναν γνωστές για την επιτυχή δραστηριότητά τους και ουσιαστικά διέπρεψαν ως δικηγόροι, θα πρέπει στην Αθήνα να αναφερθούμε στην **Ελένη-Μαρία Καρύδη**, τη μετέπειτα σύζυγο του Αεροπταγτή Ρεμπού, στον Πειραιά στη **Μαρία Φλαμπουριάρη** και στο Μεσολόγγι τη **Μαρία Χρυσογέλου**, που διέπρεψε και ως κοινωνιολόγος.

Σήμερα δεν ζει καμιά από τις πρώτες δικηγόρινες, αλλά το έργο τους έχει ιστορικά αξιολογηθεί.

Η πρώτη αντίδραση των ανδρών εκδηλώθηκε σχεδόν αμέσως, και μάλιστα το μήνα Φεβρουάριο του 1926, όταν η **Ελένη Καρύδη** δήλωσε παράσταση πολιτικής αγωγής στο Ποινικό Εφετείο Αθηνών και ο Πρόεδρος του εξεδίηλσε την έκκλησή του για την παράστασή της και ταυτόχρονα αμφισβήτησε τη νομική της κατάρτιση.

Η απάντηση της Ρεμπού υπήρξε καταπέλτης για τον Πρόεδρο και δημιουργήθηκε επεισόδιο, το οποίο έλαβε μεγάλη διάσταση και έκταση στον Τύπο, διατυπώθηκαν δε αντίθετες απόψεις.

Η «ΘΕΜΙΣ» εξεδίηλσε την λύπη της για το επεισόδιο γράφουσα αυτολεξεί τα εξής:

«Οι άνδρες νομικοί λυπούνται δια την στάσιν του κ. Προέδρου –εάν ορθώς απεδόθη εις τον ημερήσιον Τύπον– και φρονούν ότι, αν ο κ. Πρόεδρος έχει αντιφεμινιστικές ιδέας, δεν επέλεξε τον κατάλληλον τόπον και

χρόνον, δια να τας αναπτύξη. Διότι ουδείς κανών ανωτέρου ή θετικού δικαίου καθιερωί ωρισμένα δικαστηρία τιμάρια των αρρένων Δικηγόρων».

Αλλά οι γυναίκες δικηγόροι συνέχισαν τους αγώνες τους και κατά την προκήρυξη των βουλευτικών εκλογών, το 1932, ζήτησαν από τον τότε Πρόεδρο του Αρείου Πάγου Ζηλήμονα να μην τις αγνοήσει ξανά, αλλά να τις διορίσει ως δικαστικούς αντιπροσώπους, όπως και τους συναδέλφους των.

Πλην όμως, ο Ζηλήμων αρνήθηκε το αίτημά τους έντονα και προέβη σε δημόσιες δηλώσεις, λέγοντας τα εξής:

«Επί των ημερών μου, δεν θα επιτρέψω τούτο, διότι θεωρώ τας γυναίκας καταλλήλους μόνον ως μητέρας και οικοκυράς και ουχί ως δικαστάς, δια την παρ' αιταίς έλλειψιν σταθερότητος γνώμης».

Ενδιαφέρον έχει η θέση του περιοδικού «ΘΕΜΙΣ» στο αίτημα των γυναικών δικηγόρων να διορισθούν και αυτές δικαστικοί αντιπρόσωποι στις εκλογές.

Έγραψε σχετικώς αυτολεξεί τα εξής:

«Δεν αρκεί η δικηγορική ιδιότης των γυναικών δια τον διορισμόν των ως δικαστικών αντιπροσώπων εις τας εκλογάς, δεδομένου ότι δεν έχουσι το δικαίωμα του εκλέγειν. Εφ' όσον δεν έχουν το δικαίωμα αυτό, δεν είναι λογικώς δυνατόν να ρυθμίζουν την υπό των άλλων άσκησίν του (κατά νομικόν βασικόν κανόνα). Επίτροπος ή πληρεξούσιος δεν δύναται να είναι ο μη έχων την ελευθεράν διαχείρισιν των ιδικών του υποθέσεων, αφ' ου θα ήταν ανάστροφον να χειρίζεται ούτως ξένας».

Και συνεχίζει: **«Έχομεν την πεποίθησιν ότι η διαφορά (ή η ανισότης) είναι φυσική, αυτόχρονη φυσιολογική. Δια να αναπτυχθή το διατί δεν είναι ίσως κατάλληλοι αι στήλαι της «Θέμιδος». Ο Πλάστης πιστεύομεν ότι εκανόνισεν ορθώς τους προορισμούς των φύλων, όταν είπεν εις μεν τον Αδάμ: «εν τω ιδρώτι του προσώπου σου φαγείν τον άρτον σου», εις δε την Εύα «εν ωδίνοις τέξει τα τέκνα σου».**

Εφ' όσον υπάρχει η φυσιολογική διαφορά, οσονδήποτε συμπαθώς και αν αποβλέπη τις εις τον «αγώνα» των γυναικών προς εξίσωσιν των φύλων, θα είναι αύτη πάντοτε· αντιφυσιολογική και είχεν ίσως δίκαιον, δι' άλλους λόγους, ο κ. Πρόεδρος του Αρείου Πάγου, αδιάφορον αν, υπερβάλλων κάπως, εξήρτησε το ζήτημα από την ιδικήν του αντίδρασιν».

Δεν χρειάζονται σχόλια για τα παραπάνω, αλλά έρχεται μόνο του το ερώτημα: τί θα έλεγαν τόσοσ ο Ζηλήμων όσο και ο συντάκτης του ανωτέρω σχολίου, αν ζούσαν σήμερα, όταν η νομικός γυναίκα κέρδισε επάξια την ισότητα και διέπρεψε εκπληκτικά στην επιστήμη που επέλεξε και την κατέκτησε με υπεροχή θαυμαστή.

* Αναδημοσίευση από το Περιοδικό «Αρχείο Νομολογίας», Περίοδος Β' (ΝΑ), έτος 2000.